

Vägledning för hanteringen av misstankar om avvikelser från god forskningssed

Vägledningen antogs av SUHF:s förbundsårsamling den 29 maj 2020.

Inledning: dokumentets syfte och innehåll

Sedan 1 januari 2020 utreds misstankar om oredlighet i forskning av en särskild nationell nämnd, Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (NPOF), placerad vid Etikprövningsmyndigheten i Uppsala. Lärosätena har dock fortsatt en roll i hanteringen av dessa fall samt för de avvikelser från god forskningssed som inte ska hanteras av NPOF. Härvidlag har lärosätena att beakta den nya lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (SFS 2019:504) samt de bestämmelser som införts i högskoleförordningen (SFS 2019:1151) om att i enlighet med fastslagna riktlinjer pröva misstänkta avvikelser från god forskningssed som inte räknas som oredlighet. Regeringen har dock inte föreslagit några regler för hur lärosätena ska hantera sådana misstankar.

I detta dokument ges vägledning för hur lärosätena kan utforma och arbeta med sådana riktlinjer. Här beskrivs vad det nya systemet innebär för lärosätena och ett behov av gemensamma definitioner för det framtida arbetet uppmärksammas, inte minst med avseende på vad som ska anses utgöra andra avvikelser från god forskningssed. Den europeiska kodexen för forskningens integritet presenteras som ett av flera viktiga stöddokument för lärosätenas arbete i dessa frågor och en exempelmall för hanteringsordning finns som bilaga. Dokumentet avses att återkommande uppdateras i takt med att tolkningar och praxis etableras.

Bakgrund: Grundläggande principer

Med god forskningssed avses den moraliska praxis som utvecklas då forskningens olika aktörer i dialog med det omgivande samhället kritiskt reflekterar kring forskningsverksamheten (SOU 1999:4). De principer på vilken en sådan praxis vilar finns beskrivna i olika dokument, däribland den europeiska kodexen för forskningens integritet som publiceras av *All European Academies*, ALLEA. Denna kodex vilar på fyra grundläggande principer för att säkerställa forskningens integritet:

- **Tillförlitlighet** i fråga om att säkerställa forskningens kvalitet, vilket avspeglas i design, metod, analys och utnyttjande av resurser
- **Ärlighet** i fråga om att utveckla, genomföra, granska samt rapportera och informera om forskning på ett öppet, rättvist, fullständigt och objektivet sätt
- **Respekt** för kolleger, forskningsdeltagare, samhälle, ekosystem, kulturarv och miljö
- **Ansvar** för forskningen från idé till publicering, för ledning och organisation, för utbildning, tillsyn och mentorskap samt för dess vidare konsekvenser

God forskningssed ska genomsyra lärosätenas verksamhet och ett proaktivt arbete som säkerställer forskningens kvalitet och forskarnas etiska medvetenhet är av stor vikt. Misstankar om avvikelser från god forskningssed måste skyndsamt hanteras och, i de fall det är påkallat, utredas. Grundläggande är kravet på *rättssäkerhet*, vilket i detta sammanhang innebär att misstankar bör hanteras utifrån gemensamt etablerade utgångspunkter och inom ramen för en tydlig och transparent process. Detta gäller såväl nationellt som internationellt, och både för utredningen och för eventuella beslut om påföljder. Vidare är en tydlig ordning för hur dessa frågor hanteras vid lärosätena av vikt för *allmänhetens och forskarsamhällets förtroende* för forskningens metoder och resultat.

SUHF finner det önskvärt att de principer som ska utgöra utgångspunkt för bedömningar av avsteg från god forskningssed utformas i samklang med internationellt etablerade principer. De grundläggande krav på forskning som ställs i Sverige bör inte i väsentliga avseenden skilja sig från de som ställs internationellt, exempelvis när det gäller EU-finansierade projekt. I SOU 2017:10 framhölls svårigheten med att definiera de avsteg från god forskningssed som faller utanför den lagstadgade definitionen av oredlighet och det föreslogs att en nationell kod möjligen skulle kunna tas fram till vägledning. Forskningen är dock till sin natur internationell och SUHF anser därför att utgångspunkten för bedömningar av avvikelser från god forskningssed i första hand bör sökas i redan etablerade, internationella dokument.

ALLEA skapade sin kodex 2011 (tillsammans med *European Science Foundation*, ESF) och reviderade den år 2017. I EU har både kommissionen och rådet ställt sig bakom kodexen. Den är en lämplig utgångspunkt för bedömningar av vad som utgör avvikelser från god forskningssed även i den svenska kontexten: den har utvecklats av internationell expertis, är etablerad på europeisk nivå och är obligatorisk att följa för alla vars forskning finansieras genom EU:s ramverksprogram (se *H2020 General Model Grant Agreement*, art. 34.1). Vidare utgör den ett levande dokument som kan uppdateras och utvecklas för att möta forskningens framtida utveckling och arbetssätt. ALLEA-kodexen är översatt till svenska och Vetenskapsrådet hänvisar till den som ett dokument som kan ge forskare vägledning i praktiska, etiska och intellektuella problem som är förenade med forskning.

SUHF finner att bland de tillgängliga alternativen så är denna kodex den främsta beskrivningen av den moraliska praxis och det yrkesansvar som anses gälla. Detta hindrar inte att det finns andra koder och riktlinjer som mer specifikt diskuterar skilda problemområden och som bör konsulteras när frågor uppstår, som t.ex. Vancouver-reglerna för medförfattarskap, den EU-stödda *Global Code of Conduct for Research in Resource-Poor Settings*, och de etiska riktlinjerna för fackmannamässig granskning från *Council On Publication Ethics*, COPE. Att kontinuerligt diskutera de etiska kraven på forskningen är av

stor vikt och alla medlemmar i SUHF har ett ansvar att konstruktivt delta i sådant arbete.

Definitioner och förtydliganden av olika slags avvikelser från god forskningssed

När regeringen talar om hur oredlighet ska definieras så hänvisar de till ALLEA-kodexen men säger samtidigt att de inte avser "att i författning ange någon exakt definition av begreppen fabricering, förfalskning och plagiering" (Prop. 2018/19:58, s. 45). Inte heller definieras begreppet *annan avvikelse från god forskningssed*. Att avvika från god sed innebär alltid någon form av avsteg från de av ALLEA listade principerna för forskningens integritet, men sådana avvikelser kan i sin tur delas in i tre olika slag, vilka hanteras på skilda sätt. Nedan följer definitioner och förklaringar av dem, avsedda att skapa förutsättningar för en enhetlig, rättssäker och transparent hantering vid lärosätena.

1. Oredlighet i forskning

Med *oredlighet i forskning* avses det som ingår i den lagstadgade definitionen: en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering (FFP) som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. De tre slags förseelser som ingår i FFP definieras inte i lagen. NPOF kan förväntas att i sin praxis utarbeta tolkningar av dessa begrepp, till dess skett finns följande uttolkningar att tillgå i ALLEA-kodexen:

Fabricering innebär att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga.

Förfalskning innebär att forskningsmaterial, utrustning eller processer manipuleras, eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är vetenskapligt motiverat.

Plagiering innebär att andra personers arbete eller idéer används utan att den ursprungliga källan anges på korrekt sätt.

För att handlingar av dessa slag ska kunna räknas som oredlighet ska de enligt den lagstadgade definitionen vara av allvarligt slag och begås uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. En viktig fråga blir då: Vad innebär kravet på allvarlighet? Här ger lag och förarbeten inte någon tydlig vägledning. Regeringen bedömer att fabricering och förfalskning i princip alltid är allvarliga avsteg från god forskningssed, men att det kan finnas fall av plagiering som inte är så allvarliga att de ska prövas av NPOF (Prop. 2018/19:58, s. 44). ALLEA betraktar FFP som särskilt allvarliga förseelser eftersom de "ger en felaktig bild av vad forskningen visat". Också andra avvikelser kan dock enligt ALLEA sägas vara problematiska då de "skadar forskningsprocesserna, försämrar relationerna mellan forskare, undergräver tilliten till och trovärdigheten hos forskningen, utgör ett slöseri med resurser och kan utsätta föremålen för forskningen, användarna, samhället och miljön för onödig skada." Dessa aspekter är en utgångspunkt för att bedöma allvaret i en avvikelse, vare sig de faller inom FFP eller inte.

Om en misstanke rör en handling som faller inom den lagstadgade definitionen av oredlighet i forskning ska den överlämnas till NPOF.¹ Regeringen har klargjort att den inledande undersökningen hos forskningsutföraren bör ha en låg tröskel för vidarebefordran så att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet i forskning utreds av NPOF (Prop. 2018/19:58, s. 54). En praxis kommer att växa fram allt eftersom nämnden avgör ärenden, vilken på sikt kommer att vara till hjälp när lärosätena ska bedöma om handlingarna i ett ärende ska överlämnas till nämnden eller inte.

2. Andra avvikelser från god forskningssed

Avvikelser från god forskningssed kan falla utanför den nationella nämndens ansvarsområde av följande skäl: (i) de faller inte inom FFP, (ii) de räknas inte som allvarliga fall av FFP, (iii) de har inte begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.² Sådana avvikelser ska enligt det nya svenska systemet hanteras av forskningshuvudmännen själva.

Vad utmärker då avvikelser som bör utredas även om det inte ska ske genom NPOF? I ALLEA-kodexen beskrivs avvikelser från god forskningssed som faller utanför FFP i termer av *annat oacceptabelt beteende som skadar forskningsprocessens eller forskarnas integritet*. För att vidare bestämma begreppet ger ALLEA en rad exempel som på intet sätt ska uppfattas som uttömmande. Det finns alltså exempel på avvikelser som inte nämns av ALLEA. I propositionen anges *försvårande av vetenskaplig granskning* som något som de berörda forskningshuvudmännen får hantera (Prop. 2018/19:58, s. 46). Andra vanligt förekommande exempel på avvikelser är *att utsätta personer för oproportionerlig risk för skada, att ljuga om att nödvändiga tillstånd för forskning erhållits, och att bedriva forskning utomlands som inte lever upp till den etiska standard som gäller i Sverige*. SUHF anser att kodexen från ALLEA tillsammans med dessa

Exempel på andra avvikelser från god forskningssed från ALLEA:

- Manipulera författarskap
- Självplagiat
- Selektiv och tendentiös citering
- Undanhålla forskningsresultat
- Låta sponsorer påverka resultat
- Missbruka makt för att uppmuntra till brott mot forskningens integritet
- Ignorera eller dölja oredlighet eller andra överträdelser
- Inrätta eller stödja s.k. rövartidskrifter ("predatory journals")

kompletterande exempel utgör en rimlig utgångspunkt för vad som ska anses kunna falla inom den kategori av avvikelser som ska hanteras av forskningshuvudmännen själva och när så är påkallat prövas utifrån en fastslagen hanteringsordning. Fler exempel på vad som skulle kunna utgöra oacceptabla

¹ I enlighet med 3 § förordning (2019:1176) om undantag från prövning av oredlighet i forskning inom det försvars- och säkerhetspolitiska området ska ärendet dock inte överlämnas till NPOF om förutsättningarna för undantag i enlighet med 2 § i samma förordning bedöms vara uppfyllda. Ärendet ska då istället hanteras av lärosätet.

² Regeringen har dessutom meddelat att de anser att det inte är tillräckligt utrett om den lagstadgade definitionen av oredlighet i forskning kan tillämpas på konstnärlig forskning eftersom den skiljer sig från vetenskaplig forskning genom att den utgår från konstnärlig praktik. Av detta skäl har regeringen bedömt att konstnärlig forskning, åtminstone inledningsvis, inte bör ingå i NPOFs kompetensområde. Regeringen anser dock att det i samband med senare uppföljning kan övervägas om nämndens uppdrag bör utvidgas till att även omfatta konstnärlig forskning. (Prop. 2018/19:58, s. 40.)

beteenden finns men forskningens mångfald och föränderlighet omöjliggör en komplett och för all tid fastslagen lista – dessutom kommer ytterligare gränsdragningar göras när praxis utvecklas i NPOF.

När det gäller misstankar om sådana avvikelser bör forskningshuvudmännen vidta åtgärder som står i proportion till den misstänkta *avvikelsens grad av allvar*. Graden av allvar kan bedömas utifrån olika parametrar. Denna bedömning kan, i enlighet med de principer som anges i ALLEA-kodexen, bland annat utgå från huruvida avvikelsen medfört skada för forskningsprocessen eller dess tillförlitlighet, orsakat resursslöseri, eller utsatt någon person för risk för skada. Att en avvikelse begåtts uppsåtligen eller av grov oaktsamhet innebär också att den är att betrakta som allvarligare än vad som varit fallet om den varit följden av mindre slarv eller inträffat av en olyckshändelse (uppsåtsrekvisitet och allvarsrekvisitet i den lagstadgade definitionen är således inte möjliga att särskilja helt).

Det är viktigt att uppmärksamma att de beteenden som exemplifieras av ALLEA i sig är mer eller mindre allvarliga och att en viss sorts avvikelse när den sker kan bedömas som mer eller mindre allvarlig. Att i onödan addera referenser uppfattas nog av de flesta inte som lika allvarligt som att dölja oredlighet, exempelvis. När en avvikelse misstänks ha inträffat måste också det specifika beteendet bedömas.

Ett exempel på hur en bedömning av allvaret i en avvikelse från god forskningssed kan gå till är följande. Forskare kan ibland referera företrädesvis till verk som stödjer deras egen tes och inte tillräckligt uppmärksamma annan forskning som talar emot den, dvs. citera selektivt och tendentiöst. Detta bör förstås alltid påtalas av kunniga *peer reviewers*, redaktörer, läsare och kollegor. En sådan brist kan föranleda behov av att revidera ett manuskript eller leda till att en rättelse publiceras. Forskarsamhället bör i normalfallet kunna hantera detta slags brist som knappast uppfattas som allvarligt i samma mening som förvanskning av resultat. Det kan dock finnas mer allvarliga fall: Om forskare exempelvis kommer överens om att systematiskt byta citeringar i syfte att stärka sina meriter, är det att betrakta som en allvarlig avvikelse som skadar forskningens och forskarnas integritet. På ett liknande sätt kan oenighet i en forskargrupp kring adekvat författarordning hållas skild från sådana allvarliga fall som när någon tilltvingar sig eller köper sig författarskap till ett vetenskapligt verk.

SUHF menar att en utredning av annan avvikelse från god forskningssed bör ske i två steg, då det kan vara svårt att bedöma misstankegraden och den misstänkta handlingens grad av allvar innan en utredning eller mer ingående granskning genomförts. Därför bör först en förberedande undersökning utföras. Visar det sig då att misstanken är tillräckligt välgrundad och rör en handling som utifrån ovan angivna utgångspunkter skulle kunna vara allvarlig (men som i övrigt inte faller inom den lagstadgade definitionen av oredlighet) bör den i ett andra steg utredas av lärosätet i enlighet med en beslutad hanteringsordning. Om en sådan förberedande undersökning istället visar att misstanken rör en handling som är att betrakta som ringa kan den utredas vidare om skäl föreligger därtill, hanteras på annat sätt eller lämnas utan åtgärd. Syftet med denna ordning är att åstadkomma att allvarliga avvikelser verkligen utreds och det på ett adekvat sätt, samtidigt som en situation undviks där alla misstänkta avvikelser oavsett allvarsgrad blir föremål för oproportionerligt tidsödande och kostsamma utredningar.

3. Andra regelbrott

Vissa av de handlingar eller underlåtelse som kan räknas som avvikelser från god forskningssed kan vara reglerade i annan författning, de rör helt eller delvis gärningar som kan falla under allmänt åtal eller annan myndighets tillsyn. Hit hör exempelvis misstanke om att erforderliga etiska tillstånd för forskning på djur eller människor inte har inhämtats, att registrering av biobank inte skett, att personuppgifter behandlats i strid med gällande reglering, att forskningsmaterial inte arkiverats i den utsträckning som gällande regelverk fordrar, eller att tillstånd för att exportera känsliga teknologier till vissa länder inte inhämtats. I sådana fall bör ärendet i denna del överlämnas till den ansvariga tillsynsmyndigheten för vidare undersökning. Om det efter tillsynsmyndighetens utredning kvarstår misstanke om att avvikelser från god forskningssed skett kan detta föranleda vidare hantering och utredning vid lärosätet eller NPOF.

Misstanke om avvikelse från god forskningssed hanteras av särskild utsedd kommitté

Enligt högskolelagen ska lärosätena arbeta på sådant sätt att en hög kvalitet nås såväl i utbildning som i forskning (1 kap. 4 §). Ansvar för att så sker vilar på lärosätenas högsta ledningsorgan. Det är lämpligt att dessa i lämpliga stycken *ålägger ett särskilt organ – en nämnd, kommitté eller dylikt – att hantera misstankar om avvikelser från god forskningssed*. Ett sådant organ – i det följande benämnt "kommittén" – kan utformas på flera olika sätt. Av vikt är att det i kommittén finns representanter för de forskningsområden som berörs, samt att juridisk expertis, särskilt i förvaltningsrätt, och personer med sakkunskap rörande frågor om god forskningssed, ingår i kommittén eller finns att tillgå. Anlitande av extern expertis vid större utredningar rekommenderas. Lärosäten kan med fördel samarbeta, exempelvis genom representation i varandras kommittéer, för att öka transparensen och stärka kompetensen och på så sätt värna universitetens och forskningens anseende och höja kvaliteten i hanteringen av dessa ärenden.

Följande uppgifter kan åläggas kommittén:

Att bedöma om ett visst förfarande utgör misstänkt oredlighet i forskning. Detta är inte en bedömning av utredande karaktär, då regeringen tydligt anger att det inte "finns skäl att låta den berörda forskningshuvudmannen göra en inledande utredning i ett ärende om misstänkt oredlighet" (Prop. 2018/19:58, s. 59). Lärosätena bör tolka begreppet misstänkt oredlighet i forskning generöst så att alla ärenden som skulle kunna vara oredlighet kommer att utredas av NPOF (Prop. 2018/19:58, s. 102). I de fall kommittén gör bedömningen att misstanken kan röra oredlighet i forskning bör ärendet överlämnas till NPOF. I vissa fall kan bedömningen göras mer skyndsamt, exempelvis kan lärosätet överlämna ett fall direkt när misstanken uppenbarligen gäller oredlighet.

Utreda andra avvikelser från god forskningssed. Regeringen framhåller uttryckligen att definitionen av oredlighet *inte* ska tolkas som att andra typer av avvikelser från god forskningssed inte skulle kunna vara lika allvarliga eller klandervärda som fabricering, förfalskning och plagiering (Prop. 2018/19:58, s. 51). Om NPOF finner att misstankarna inte gäller oredlighet enligt den lagstadgade definitionen, men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed så ska handlingarna överlämnas till forskningshuvudmannen så att ett ärende upprättas hos denne för att hanteras vidare. I enlighet med

ovanstående resonemang så kan även forskningshuvudmannen redan i sin initiala bedömning slå fast att en misstanke rör andra typer av avvikelser från god sed än sådana som faller under den lagstadgade definitionen av oredlighet. I båda fallen ska forskningshuvudmannen pröva misstankarna på lämpligt sätt och när så är påkallat låta utreda misstankarna. SUHF:s bedömning är att utredning är påkallad när misstankarna rör *allvarliga* avvikelser från god forskningssed. Huruvida en avvikelse är allvarlig får bedömas i varje enskilt fall, utifrån de utgångspunkter som angivits i avsnitt 2 ovan. Avvikelser som *inte* bedöms nå upp till en allvarsgrad som motiverar utredning kan likväl behöva hanteras på annat sätt, exempelvis genom arbetsledning, vetenskaplig debatt eller genom att en rättelse publiceras.

Åtterrapporering och uppföljning. Det åligger lärosätet att, inom sex månader efter det att ett beslut av NPOF vunnit laga kraft, rapportera till denna vilka åtgärder som forskningshuvudmannen vidtagit eller man avser att vidta med anledning av beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning eller att det förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering, men utan att uppsåt eller grov oaktsamhet kunnat konstateras (sådana ärenden är föremål för ett redan fattat beslut och ska inte prövas vidare av lärosätet). Åtgärderna kan röra disciplinära påföljder, men den forskningsmiljö inom vilken avvikelse skett kan också vara i behov av uppföljande och stödjande åtgärder.

Dessutom åligger det lärosätet att till NPOF senast den 30 mars varje år i oidentifierad form redovisa uppgifter om avvikelser från god forskningssed som under föregående kalenderår har prövats inom lärosätet (HF 1 kap. 18 §).

Forskningsfinansiärer, myndigheter, vetenskapliga tidskrifter och andra berörda ska snarast efter beslutet informeras om att en allvarlig avvikelse från god forskningssed förekommit (§ 14, lagen om ansvar). Så bör ske också när lärosätets kommitté fastställt att en annan allvarlig avvikelse skett.

Även dessa skyldigheter rörande uppföljning kan åläggas kommittén.

Proaktiva åtgärder. Lärosätena bör även arbeta proaktivt med att främja god forskningssed, inte minst genom att se till att medarbetare ges relevant utbildning (jfr prop. 2018/19 19:58, s. 34). När en avvikelse sker kan det i allvarliga fall vara viktigt att hålla den som begått förseelsen ansvarig. Det är dock ofta av ännu större vikt att vidta åtgärder i syfte att åstadkomma nya rutiner eller systemförändringar som förhindrar att beteendet fortgår eller upprepas. I högskoleförordningens 1 kap. 16 § sägs att lärosätena ska se till att deras medarbetare kan få råd och stöd i frågor om god forskningssed och avvikelser från sådan sed. Detta stöd kan organiseras på olika sätt, exempelvis genom inrättandet av ombudspersoner och/eller en särskild stödfunktion för forskningsetiska frågor. Även andra medarbetare kan dock delta i uppfyllandet av denna förpliktelse och en kommitté inrättad för att pröva andra avvikelser från god forskningssed kan ha en viktig roll i att informera och ta fram rekommendationer om hur god forskningssed kan främjas och hur avvikelser kan förebyggas. När det gäller frågan om hur det proaktiva arbetet ska bedrivas mer allmänt utgör PRINTEGER-principerna en bra utgångspunkt (se bilaga 2).

BILAGA 1. En exempelmall för hanteringsordning

Högskoleförordningen anger att lärosätena ska pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas av Nämnden för prövning av oredlighet i forskning enligt lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning, samt att de ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed (SFS 2019:1151). Här följer en mall för *hur en hanteringsordning kan utformas*. Den kan i vissa stycken behöva anpassas till varje lärosätes verksamhet (typiskt sådant som nedan anges inom klammer), men lärosätena bör sträva efter en så likartad hantering som möjligt.

Hanteringsordning vid misstanke om avvikelser från god forskningssed

Alla medarbetare vid [lärosätet] ansvarar för att god forskningssed följs. Vid misstanke om avvikelser från god forskningssed ska följande hanteringsordning tillämpas. Krav på hanteringen kan även uppställas av finansörer och av andra länders myndigheter; dessa ska så vitt möjligt respekteras.

Definition av oredlighet m.m.

I lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning definieras *oredlighet i forskning* som allvarliga avvikelser från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning (SFS 2019:504).

Med andra avvikelser från god forskningssed avses avvikelser från god forskningssed som inte omfattas av den lagstadgade definitionen. Bedömning av huruvida sådana avvikelser är att betrakta som allvarliga bör i första hand utgå från de principer som finns i den europeiska kodexen för forskningens integritet, utgiven av ALLEA. Det bör särskilt beaktas huruvida avvikelserna väsentligen skadar eller riskerar skada forskningens eller forskarnas integritet samt huruvida de begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

Allmänt om hantering av avvikelser från god forskningssed

1 § Avvikelser från god forskningssed inom lärosätets verksamhet ska uppmärksammas och hanteras på lämpligt sätt med hänsyn till avvikelsernas karaktär och grad av allvar.

2 § Misstanke om avvikelse från god forskningssed ska utan onödigt dröjsmål anmälas till [...]. Personer som omfattas av misstankarna ska inom skälig tid informeras om anklagelserna.

3 § Vid misstanke om avvikelse från god forskningssed ska lärosätet bedöma huruvida misstanken rör oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed. Rektor kan överlämna ärendet till [kommittén] (se 6 § nedan) för inledande bedömning av om misstanken gäller oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed i lärosätets verksamhet.

Om misstanken bedöms röra oredlighet i forskning ska ärendet överlämnas till Nämnden för prövning av oredlighet i forskning.

Om misstanken bedöms röra sådana handlingar eller underlåtelser som kan falla under allmänt åtal eller annan myndighets tillsyn ska ärendet överlämnas till den myndighet som ska utreda ärendet.

Om misstanken bedöms röra andra avvikelser från god forskningssed ska lärosätet hantera ärendet i enlighet med §§ 4–5.

I den mån misstanken rör både oredlighet i forskning och andra avvikelser från god forskningssed ska lärosätet hantera den del av ärendet som rör andra avvikelser från god forskningssed, om så lämpligt efter att Nämnden för prövning av oredlighet i forskning efter beslut överlämnat ärendet.

4 § Om det inte utan vidare utredning kan uteslutas att misstanken rör allvarliga avvikelser från god forskningssed ska lärosätet utreda ärendet i enlighet med §§ 12–16.

5 § Om det utan vidare utredning kan uteslutas att misstanken rör allvarliga avvikelser från god forskningssed ska lärosätet hantera ärendet på det sätt som bedöms lämpligt med hänsyn till den misstänkta avvikelsernas karaktär. I den mån det bedöms lämpligt kan även misstankar om ringa avvikelser utredas i enlighet med §§ 12–16.

[Kommitté] för utredning av misstänkta avvikelser från god forskningssed

6 § För utredning av misstanke om avvikelse från god forskningssed ansvarar [kommittén].

7 § [Kommittén] består av [...]. [Kommittén] får adjungera personer med närvaro- och yttranderätt.

8 § De som ingår i [kommittén] utses för [x] år.

9 § [Bestämmelser om hur [kommittén] utses]

10 § [Bestämmelser om [eventuella] ersättare till [kommitténs] ledamöter]

11 § [Bestämmelser om administrativt stöd till kommittén]

Utredning

12 § Vid misstanke om andra allvarliga avvikelser från god forskningssed ska [kommittén] göra en egen utredning.

13 § När en misstanke om allvarlig avvikelse inte kan styrkas kan rektor avskriva ärendet eller besluta att lärosätet ska hantera ärendet på annat sätt.

14 § Personer som misstänks för andra allvarliga avvikelser från god forskningssed ska inom skälig tid informeras om lärosätets utredning och erbjudas möjlighet att besvara anklagelserna.

15 § [Kommittén] kan vid behov inhämta yttranden från sakkunniga.

16 § Inom skälig tid ska [kommittén] i en utredningsrapport dokumentera misstanken, utredningen och sitt ställningstagande till misstanken. Innan rektor fattar beslut i ärendet ska kommunikation ske till berörda parter, i enlighet med 25 § förvaltningslagen.

Beslut

17 § På grundval av en genomförd utredning ska rektor efter föredragning fatta beslut i ärendet. Beslut ska dels slå fast om andra avvikelser från god forskningssed skett, dels om någon ska hållas ansvarig för avvikelsen. Det ska också framgå huruvida avvikelsen är av allvarligt slag och om den begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

Uppföljning

18 § Rektor beslutar om eventuella åtgärder med anledning av beslut i ärendet, oavsett om det fattats av Nämnden för prövning av oredlighet i forskning eller av lärosätet. Eventuella åtgärder ska stå i proportion till avvikelsens grad av allvar (5 § tredje stycket förvaltningslagen).

19 § Om forskare frias från misstanke om oredlighet eller annan avvikelse från god forskningssed ska lämpliga åtgärder vidtas för att avhjälpa den skada misstanken och ärendets hantering kan ha medfört.

20 § Rektor ansvarar för att forskningsfinansiärer, myndigheter, tidskrifter och andra berörda informeras av lärosätet om ärenden vari oredlighet eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed konstaterats.

21 § Rektor ansvarar vidare för att åtgärder som har vidtagits eller avses vidtas med anledning av att en avvikelse från god forskningssed skett rapporteras till nämnden för prövning av oredlighet i forskning, i enlighet med 13 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning och 1 kap. 18 § högskoleförordningen.

BILAGA 2 för elektronisk upplaga – länkar till refererade dokument:

- [Den europeiska kodexen för forskningens integritet](#) (*All European Academies*)
- [Ethical Guidelines for Peer Reviewers](#) (*Council On Publication Ethics*)
- Förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100) - [SFS 2019:1151](#)
- [Global Code of Conduct for Research in Resource-Poor Settings](#)
- God sed i forskningen - [SOU 1999:4](#)
- Högskoleförordning - [SFS 1993:100](#)
- Högskolelag - [SFS 1992:1434](#)
- Lag om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning – [SFS 2019:504](#)
- Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning - [Prop. 2018/19:58](#)
- Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning – [SOU 2017:10](#)
- [PRINTEGER](#) - Promoting Integrity as an Integral Dimension of Excellence in Research
- [Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing and Publication of Scholarly Work in Medical Journals](#) [“Vancouver”] (*International Committee of Medical Journal Editors*)